Bavnen

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

3
1994

Foreningens bestyrelse:

Formand:
Finn Lopdrup Fauk 64 40 10 63

Næstformand:
Jørgen Lundsgaard 64 40 18 80

Sekretær:
Skjold Christensen 64 48 12 41

Kasserer:
Arne Schmidt Andersen 64 40 10 53

Bestyrelsesmedlem:
Niels Erhard Sørensen 64 40 13 88

Suppleanter:
Preben Lindvig Hansen
Kaj Jeppesen

Revisorer:
Børge Jensen
Knud Warming

Revisorsuppleant:
Anna Kierkegaard-Hansen

Hvordan bliver man medlem?

Man kan ringe til et af bestyrelsesmedlemmerne, eller man kan indsende kontingentet til giro nr.9 86 21 37, Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening, Nørre allé 37, 5500 Middelfart.
Kontingentet er 50 kr, om året pr. husstand. Enkeltpersoner **i den gamle Vejlby-Strib kommune** betaler kun 35 kr. mens andre enkeltpersoner betaler 50 kr.

Bavnen

Vejlby-Strib Lokalhistorie Forening
Nr. 3 Dec. 1994

Indhold:

Slægten Urne og Billeshave - og Vejlby kirke. 1665 - 1784 1 **side**

Brojubilæumsår 1995 - to artikler om Strib. . . . . side 5

Yngste Jernalder og Vikingetid 400 - 1050 e.Kr. . . . . side 9

Stavrby skole, dens lærere og deres forgængere . . . . . side 11

Foreningsnyt . . . . . side 16

Foreningens arrangementer . . . . . side 17

Redaktion: Kirsten Fauk

Sats: Jofi - tryk

Trykning: MV - Tryk

ISSN 0906-5008

Næste nummer udkommer:
April 1995
Deadline: 15. februar 1995.

Forsiden:
Strib kirke ved vintertide, 1984. Tuschtegning af William Hansen (1908-91). Han boede på Nørre Allé 41 i Strib.

Slægten URNE på Billeshave og VEJLBY kirke 1665 - 1784

Siden 1340 havde Vejlby kirke hørt under Dalum kloster, hvilket blandt andet bekræftes ved biskop Jacob Madsens visitatsbesøg i Vejlby i foråret 1589. I hans oversigt over kirker i "Wendsherred" bemærkes om Weilby: "Patronatsretten til Dallomcloster".

Med oprettelsen af BILDISHAUGE, formentlig ved Erik Bille til Kærsgård (død 1641) indledtes en ny tid for Vejlby kirke. I alt fald kommer der nu et udtalt ønske om at flytte ansvaret for Vejlby kirke fra Dalum tilbage til Vejlby igen. Sognet havde iøvrigt indtil 1340 været kaldt Nybøl.

Erik Billes datter Helvig Bille (død 1674) blev gift 2. gang med Henning Pogwisch til Hollufgård (død 1664). HenningPogwisch var født 1611 på Damsbo og blev i 1646 landsdommer på Fyn. Han søger i 1654 om at erhverve "Herlighedsretten" til Vejlby kirke.Det lykkes for ham i 1658, men der kommer ikke meget uf af det, idet han dør 1664 og var iøvrigt ude af stand til at betale sine forpligtelser.

Helvig Billes datter af første ægteskab Edele Brockenhuus (død 1662) var gift med Knud Urne til Juulskov (død 1-705).Denne Knud Urne overtog nu

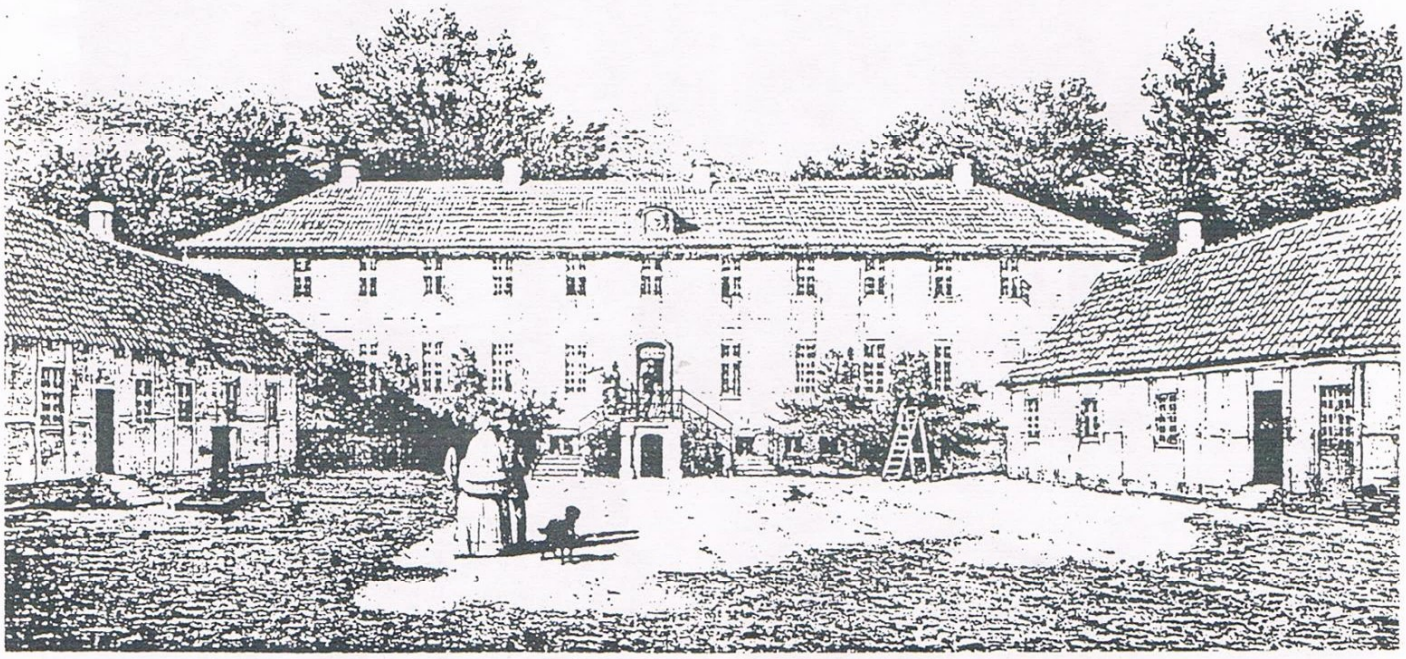

Sådan så BILLESHAVE ud fra 1768 - o.1865. (Ferd Richardt, C.E.Secher: Prospecter af danske Herregaarde 1863).

Billeshave 1665, men da han var mere optaget af Juulskov, solgte han i 1667 Billeshave til broderen Sigvard Urne og endvidere Vejlby kirke i 1681.

Sigvard Urne blev gift omkring 1660 med Agatha Rothsteen, og sammen overtog de nu BILDISHAUGE og senere WEILBY kirke. Deres interesse for kirken fandt blandt andet sit konkrete udtryk i kirken alterkalk og oblatæske. Alterkalken bærer indskriften SIVERT URNE AGATA ROEDTSTEEN ANNO 1680 og oblatæsken Urnernes våbenskjold. Hvorfor nu årstallet 1680?

I 1680 fyldte deres 3. søn 12 år. Det var også dødsåret for Agatha Rothsteens mor Else Vind. - Men var det måske også årstallet for indvielsen af det gravkapel, der var blevet bygget til den østligste del af skibets nordvæg, beregnet til begravelsesplads for Billeshaves ejere og familie?

Hvem var denne Agatha Rothsteen, der nu var blevet frue på Billeshave? Hun blev født den 23. december 1641 på Lengsholm i Vendsyssel. Forældrene var KNUD ROTHSTEN og ELSE VIND. Deres navne står at læse på prædikestolen i Lendum kirke. Den var en gave til kirken, som de omkring 1640 havde færdigrestaureret. Efter Christian den Fjerdes krige var også Vendsyssel blevet forarmet, og det var især gået ud over kirkerne, hvor indtægterne gik de forkerte steder hen. Der blev udnævnt værger for kirkerne, og de fik til opgave at tage sig af sagen. Knud Rothsten fik overdraget

opgaven at tage sig af den meget forfaldne Lendum kirke. Både han og hans hustru Else Vind udstyrede kirken med en stor del inventar, som den dag idag findes i kirken, herunder altså også prædikestolen. Denne interesse for kirken synes at have været et særkende for familien, for de efterfølgende fortsatte udsmykningen af kirken med alterstager i 1682 og en altertavle i 1728. Endvidere indrettedes der en begravelseskrypt under koret som begravelsesplads for Lengholms ejere og deres familie. Den finder i øvrigt i dag anvendelse som ligkapel.
Denne interesse har Agatha Rothsteen sandsynligvis bragt med sig her til Billeshave og overført den til Vejlby kirke.
Hvem andre end de nye ejere skal ændringerne ved Vejlby kirke ellers tilskrives, når nationalmuseet noterer nordkapellet som værende ikke ældre end 1600 tallet, og det samme om kirkens ældste lysekrone? Har indvielsen af det nye gravkapel eventuelt noget at gøre med årstallet 1680 på alterkalken?

Kapellet er opført af små sten i krydsskifte, det har en ottedelt krydshvælv og en bred spidsbuet muråbning mod skibet. Det giver et rum på ca. 42 m², hvor der i henhold til Pontoppidans Danske Atlas efterhånden blev hensat 11 kister i perioden 1690 - 1766. Kisterne er senere begravet i gulvet eller på kirkegården og kistepladerne opsat på væggen i kapellet. Af de 11 kister er der i dag kun plader fra de 7, men samtidig er der kommet 3 til. De står ikke nævnt hos Pontoppidan. To er fra 1727 og en fra 1776.

Men det mest besynderlige er, at der i dag ingen plade findes for manden for det hele, SIVERT URNE til BILDISHAUGE og HJULSKOV. Den omtales dog hos Pontoppidan. Efter sin kones død i 1696 overlod han Billeshave til sin søn Sigvard Urne (1668–1728) og flyttede selv til Juulskov, idet hans bror var død 1705. Her døde han i 1712.
Begravelserne omfatter således efter pladerne i dag Agatha Rothsteen, hvis plade er den fornemst udstyrede og den største, hendes søn og dennes kone og en del af deres børn og børnebørn. Efter Sigvard Urnes død i 1728 overgik Billeshave til en datter Agatha Rodsten Urne. Hun blev gift 2. gang med svenskeren Andreas Reiser i 1749. Desværre havde von Reiser det på samme måde som Agathas 1. mand, at han ikke kunne enes med bønderne på Billeshave. Det førte til sidst til, at von Reiser solgte gården i 1761 og flyttede til Sverige. Han betingede sig dog retten til at blive gravsat i slægtens kapel i Vejlby kirke. Efterhånden steg han på rangstigen og blev en formuende mand. Der var ingen børn i ægteskabet, og da han gerne så sit navn bevaret for eftervedenen, oprettede han en stiftelse, hvis formål var at yde gratialer til forskellige personer, en skole på Lärkeholm, et bibliotek m.m., og en fond, der kunne uddele stipendier til studerende samt brudegaver til: "några hederlige mäns döttrar."

Andreas von Reiser og Agatha Rodsten Urne.
(Fra Åge Petersens "Vejlby minder, virke og tro",
foto: Nationalmuseets 2. afd.)

Agatha Rodsten Urne døde i 1779 og Andreas von Reiser i 1782. Deres kister blev sejlet til Strib, hvor de måtte vente i to år, indtil der var indrettet et overhvælvet rum med pulpitur ved kapellets nordvæg. De to kalkstenskister kunne derefter bringes på plads i 1784 sammen med et maleri af hver af dem.

Ved kirkens restaurering i 1924 blev hvælvingen lukket med en mur og en dør. Den øvrige del af kapellet var efterhånden blevet inddraget til kirkens brug. De to malerier blev restaureret på nationalmuseet i 1967. En sådan restaurering kunne de to kalkstenskister og gravhvælvingen også trænge til. Ved den Reiserske Stiftelses sidste besøg i 1988 forærede de en tolvarmet lysekrone til ophængning i kapellet.

En senere ejer af Billeshave havde intet med Urneslægtens begravelsesplads at gøre, så han måtte nøjes med en plads på kirkegården ved korets nordvæg. Her er en plade i korvæggen og en gravsten på kirkegården. Den fortæller om det sidste hvilested for kammerherre Niels Krabbe Juell, herre til Billishauge, død 19. marts 1793 og hans kone Frue Anna Margretha Helle født Lavetzau, død 1. august 1792.

P.S.Feddersen, Vejlby

Kilder: Lärkeholm och von Reiserska Stiftelsen, Lund 1984.
Trap: Danmark/ Danmarks Adelsårbog 1904
Lendum sogn, lokalhistorisk arkiv 1990
Åge Petersen: Vejlby, minder, virke og tro 1972.

Brojubilæumsår 1995.

Den gamle Lillebæltsbro fylder 60 år og den nye Lillebæltsbro 25 år.

Her viser to avisartikler fra 1919 og o.1930, hvilke tanker man gjorde sig i Strib, da Lillebæltsbroens bygning var en realitet.

Stribs fremtid som badested.

Forretningsfører H.G.Münster, Strib, som fornylig har solgt en af de smukkest beliggende Villaer i Strib, udtaler bl.a. følgende til os:
Når jeg nu har solgt "Klinthuset", som jeg har ladet bygge for 9 Aar siden, og som vi holdt meget af, er Grunden ingenlunde Tvivl om Stribs Fremtid, tværtimod, men som gammel Landmand var jeg kommen til at længes efter at faa nogle Køer og andre Husdyr at sysle med igen.
Nej, efter min Opfattelse vil en Lillebæltsbro, som der jo nu er saa megen Tale om, og forøvrigt ogsaa nogen Frygt for, aldeles ikke skade Strib. Jeg mener tværtimod, at det var godt for Strib, om den bro snart kunde blive til virkelighed. Saa slap vi for den Kulrøg

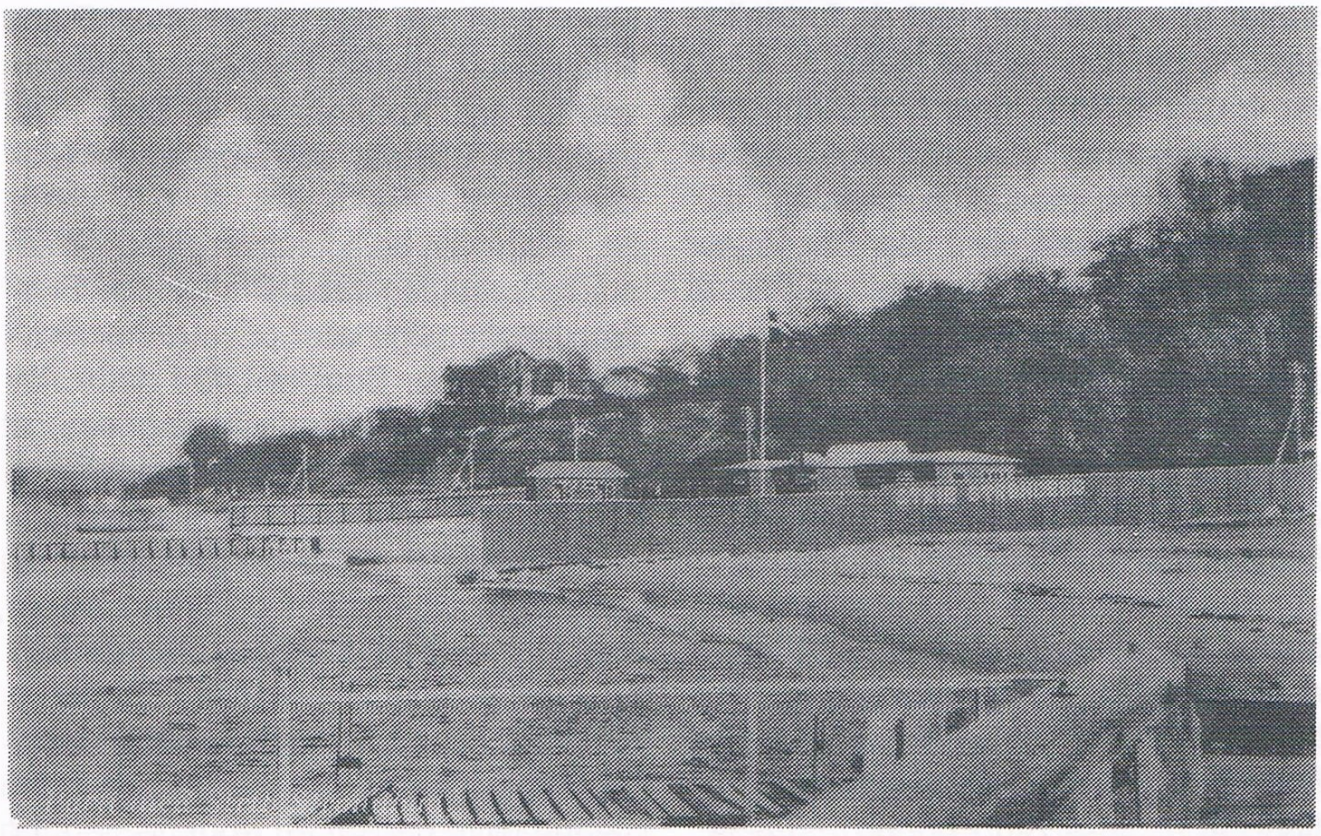

Sognerådet stod for bygning af STRIB STRANDBAD i 1935.

og den Støj – særlig fra Udblæsning af Kedlerne om Natten – som nu er saa generende for beboerne, og Strib vilde med det samme være det bedste og mest centralt beliggende Badested i Landet med en altid passende, ikke for stærk Strøm og den udmærkede Sandbund. Utvivlsomt vilde Strib kunde beholde den for et Badested fornødne Baneforbindelse med Middelfart, og ved Hjælp af en Motorfærge vilde der blive en langt bedre og mere bekvem Forbindelse med Fredericia, end vi har nu.

Selvfølgelig vil der, naar Broen er sin Fuldendelse nær, en kortere Tid blive et forholdsvis rigeligt Udbud af de Villaer, som nu indehaves af Statsbanens Funktionærer, men Forholdet mellem Tilbud og Efterspørgsel vil hurtigt blive udlignet, idet de fortrinlige Søbade og den herlige Natur jo aldrig kan fratages Strib, naar blot Stribboerne, ligesom nu, vil vedblive at værne Badestederne mod al Forurening.

Jeg raader altsaa dem, der har Villaer og Grund at sælge paa Strib til ikke at sælge af Hensyn til denne Lillebæltsbro; jeg har selv endnu godt en halv Td. Land der, og det vil være forkert at sælge for Spotpris af denne Grund. I 28 aar har jeg rejst i hele Danmark og besøgt alle Badesteder, men Strib er det Sted, hvor jeg holder mest af at bade, fordi man der kan bade hver dag, hvordan end Vejret er og saa blive ved til det sene Efteraar.

Det er min Tro, at Lillebæltsbroen vil tjene til at gøre Strib endnu mere tiltalende og endnu mere søgt end Stedet allerede er.

En stor plan med Strib.

Orlogsværftet som Afløser af Lillebæltsoverfarten ? Folketingsmand Steen om planerne.

Naar Lillebæltsbroen kommer, og Færgefarten ved Strib ophører for Statsbanernes Vedkommende, vil de store Havne- og Broanlæg samt alt, hvad der hører til Jernbaneknudepunktet Strib blive ledigt, og der vil da her kunde blive en særdeles gunstig Plads for et eller andet stort Foretagende, som har Nytte af at være ved isfri og let tilgængelig Havn midt i Kongeriget. Det er derfor rimeligt, ar der arbejdes med Planer af denne eller hin Art, og i Dag meddeler Fs. Tid., at der kan blive Tale om en meget stor Plans Realisation, nemlig Flytning af Orlogsværftet fra København til Strib. Det hedder i Bladets stort opsatte Meddelelse:

".... Man kan ikke undres over, at der stadig arbejdes med Planer om Flytning af offentlige eller private Virksomheder til Strib. Som et Led i dette Arbejde maa den Kendsgerning ses, at nogle af Middelfartkredsens Folketingsmænd, blandt hvilke Folketingsmand Vagn Bro, nu har henvendt sig til Forsvarsministeriet og anmodet om, at Strib maa blive taget i Betragtning, hvis man beslutter at flytte Orglogsværftet bort fra København. Om Hensigtmæssigheden heraf vil der inden længe blive nedsat en Kommission, og i Fald denne Kommissions Indstilling kommer til at gaa ud paa,at Orlogs-

Så fredeligt var der ved Strib Færgehavn o.1945.

værftet skal flyttes ud til Provinsen, rejser sig jo det Spørgsmaal, hvor Værftet skal ligge. Skulde det form sig saaledes, at Strib blev Sæde for Orlogsværftet, vilde der bogstavelig talt vokse en hel ny By op ved Lillebælt, eftersom der til Værftet hører 12-1300 Arbejdere og Funktionærer med deres Familier. Vi skal af gode Grunde ikke udtale os om Planens Realisation."

- Vi har i Dag haft en Samtale med Folketingsmand Oluf Steen om Sagen, og Hr.Steen bekræfter, at der har været rørt ved den: Det er jo rimeligt, udtaler Folketingsmanden til os, at Stribs ledende Foreninger og Vejlby Sogneraad spejder efter noget til Erstatning for Færgerne og til en Gang at udfylde de tomme Færgelejer. Dette var jo netop ogsaa det, Statsbanerne sagde, da jeg i sin Tid sammen med Strib Grundejerforening og et Udvalg fra Sogneraadet forhandlede med dem om Togforbindelsernes Opretholdelse. " Virk selv for at faa en eller anden større Virksomhed til at afløse vor ved Strib, saa vil baneforbindelsen af sig selv vise sig nødvendig og rentabel!" Det undrede mig derfor ikke, da vi for ca. 4 Maaneder siden, da Talen var om at flytte Orlogsværftet fra København, fik en Skrivelse fra Strib om nu at søge udvirket, at dette mægtige Statsforetagende muligt helt eller delvis blev forlagt til Statens egne Arealer ved Strib, naar de bliver ledige. Sam-

men med de øvrige Rigsdagsmænd fra Middelfartkredsen gik jeg til Forsvarsministeren og talte med ham om Sagen.
– Og hvad kan Resultatet skønnes at blive?
Derom tør jeg ikke udtale mig. Forsvarsminister Rasmussen er ikke selv nogen varm Tilhænger af Tanken om Orlogsværftets Flytning overhovedet. Men han tog velvilligt på Henvendelsen, og den vil naturligvis blive taget med ind i den videre Behandling af hele Spørgsmaalet.
– Saa vidt Folketingsmand Oluf Steen, hvid Udtalelser jo bærer Nøgternhedens Præg, selv om de unægtelig borttager noget af Sensationen og Nyheden ved den først nu bragte meddelelse.

Redaktionsnyt.

Som man måske har bemærket i kolofonen på indersiden, så har vi skiftet navn på trykkeri og sats. I august døde med få dages mellemrum både bogtrykker Otto Christoffersen og Erling Olesen fra Hove Offset.
Vi er de to mænd stor tak skyldig. De følte så stor interesse for sagen, at de arbejdede for os til yderst rimelig pris.

Opfordring.

Vi modtager stadigvæk gerne personligt erindringsstof fra egnen her med hensyn til oplevelser under 2. verdenskrig. Deadline d.15. februar 1995.

Rettelse:

I **Bavnen** 2, side 8 skal undertekst til foto lyde således:
Forrest sidder Else, Karen, Hans Peter Nielsen, ejendom på Stutterivej, (g.m. Else) og Niels Petersen, Lerbjerggaard og "Udsigten" på Kogagervej, (g.m. Nielsine).
Bagest står Martha, Nielsine, Niels Jørgen Nielsen, Nyskov, (g.m. Martha) og Rasmus Jørgen Clausen, Rudbæksmølle på Gl. Strandvej, (g.m.Karen).
Niels Jørgen og Hans Peter Nielsen var brødre.

Tak for artikler og andet stof med oplysninger i årets løb.

K.F.

Yngre jernalder og vikingetid 400 – 1050 e. Kr..

Indtil for få år siden kendte man meget få bopladser og grave fra den tidlige del af yngre jernalder – også kaldet germansk jernalder.
Indenfor det sidste årti er der gjort mange nye fund fra germansk jernalder. At fundmængden stadig er lille i forhold til de forudgående perioder af jernalderen skyldes bl.a., at tidens bopladser er svære at erkende i landskabet, og at gravskikken ændrede sig i retning af sparsomt udstyrede grave, der ofte er blevet overset, når man tilfældigt stødte på dem.
Også på Nordvestfyn er der gjort meget få fund fra germansk jernalder, og fundene er udelukkende løsfund. Et af dem er til gengæld en armring af massivt guld fundet i Strib.

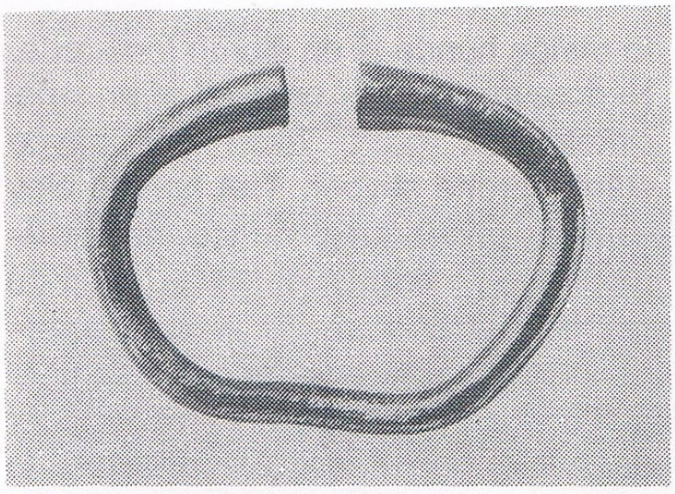

Armring, dannet af en 22 cm lang guldstang. Fundet af stenhugger Hans Suhr i 1867 ved gravearbejde mellem Strib station og Færgegården. I findeløn modtog han 218 rigsdaler og 3 mark.

Fra slutningen af yngre jernalder – bedre kendt som vikingetiden – har vi igen et righoldigt arkæologisk materiale. I disse, de sidste århundreder af oldtiden, gennemgik det danske samfund fundamentale ændringer. Der blev etableret en stærk, central kongemagt, de første byer, heriblandt Odense, blev grundlagt og Kong Harald "gjorde danerne kristne".
Når talen er om vikingetid, tænker man uvilkårligt på vikingetogterne med England og Frankrig. Togterne var dog ikke hverdagskost for den almindelige danske viking. Han var, som tidligere i jernalderen, bonde. Landbruget omfattede især kvæghold og agerdyrkning, som blev drevet fra landsbyer, der typisk rummede 5–6 gårde. Indenfor de senere år er der udgravet mange af vikingetidens landsbyer, især i Jylland. På Fyn og Sjælland er der ikke i samme grad foretaget landsbyundersøgelser, men man er ofte truffet på rester af landsbyerne. På Nordvestfyn har man fundet spor af vikingetidslandsbyer ved bl.a. Skrillinge og Røjle. Udgravningen ved Røjle afslørede stolpehuller fra huskonstruktioner, men det var ikke muligt at udskille egentlige huse eller gårde. På pladsen blev der også fundet flere affaldsgruber. To af gruberne adskilte sig fra de øvrige ved at være fyldt med jernslagger – muligvis rester af jernudvindingsovne.
På Nordvestfyn er midt i sidste århun-

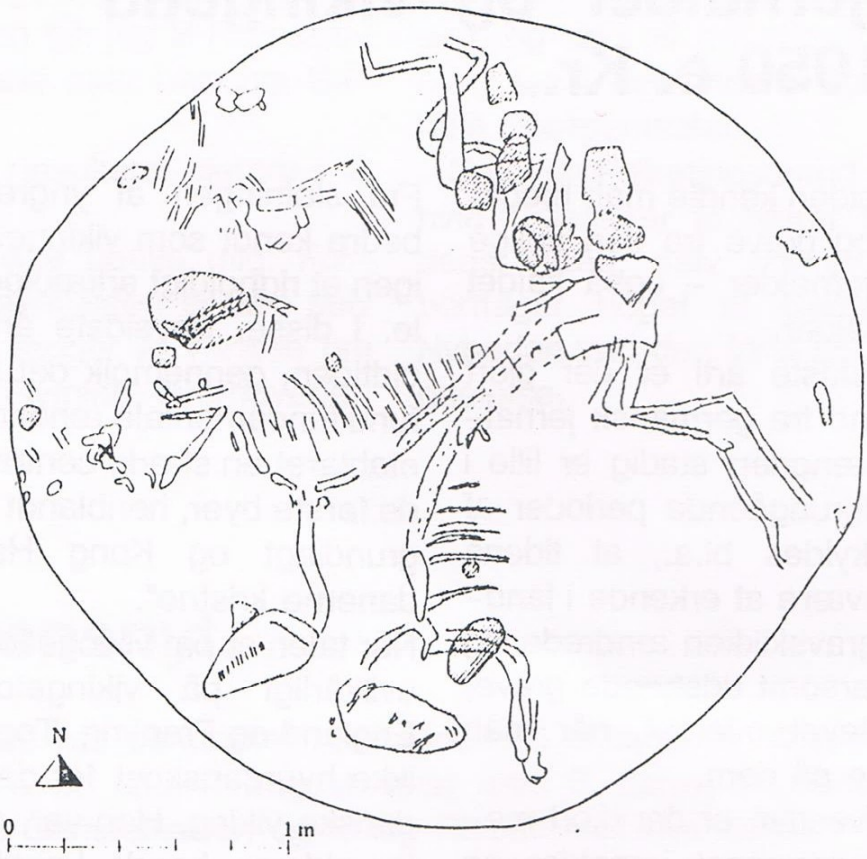

Plan over den ene af gravene fra Jyllandsvej med skeletter af to heste og fire hunde.

drede gjort et par kostbare skattefund fra vikingetiden. Under grusgravning ved Harndrup fandt man en sølvskat med arm- og halsringe samt 129 mønter, og i Harndrup Skov er fundet en nedgravet skat med et guldarmbånd og tre sølvsmykker.

Et bemærkelsesværdigt vikingefund blev for få år siden gjort ved Jyllandsvej, hvor der nu er bygget hotel. En cirkulær nedgravning, som målte ca. 3 meter i diameter, rummede skeletterne af to heste og fire hunde. Alle dyr var lagt på siden, de to heste ryg mod ryg. Under hovedet på to af hundene lå opløste jernklumper, og mellem de to øvrige hunde lå en stump jernkæde. Nedgravningen var omgivet af en smal cirkelformet grøft, hvori der havde stået lodrette stolper. Tæt herved blev senere fundet en lignende nedgravning, men denne gang med kun to hesteskeletter. Muligvis skal anlæggene tolkes som "kenotafer", dvs. tomme grave, f.eks. bygget til personer, der døde i det fremmede. Kan det være to vikinger dræbt på et togt, hvis heste og hunde ligger begravet her?

Fra: "Nordvestfyn i Oldtiden"
v. Ole Lass Jensen
Middelfart Museum 1990

Stavrby skole, dens lærere og deres forgængere.

Skoleloven af 1814 medførte, at Stavrby året efter fik en skole, hvortil en enelærer var knyttet. Tidligere var børnene i landsbyen blevet undervist af skoleholdere (uautoriserede lærere), der som oftest havde en anden bestilling som hovederhverv. Det kunne være en håndværker, hvis erhverv kun kunne udøves i sommerhalvåret, og som derfor fik et levebrød ved at undervise den resterende del af året. Skoleholderne havde i regelen ikke større pædagogiske evner, og megen lærdom blev eleverne nok ikke bibragt. Når børnene var blevet så gamle, at de skulle deltage i konfirmationsforberedelsen, måtte de til Vejlby for at modtage en mere fyldestgørende undervisning.

Skoleholdere.

Fra Stavrby kendes følgende skoleholdere:

Peder. Begravet den 6.4. 1729.
Erik. Begravet den 29.4. 1739.
Mikkel Nielsen Barsøe. Virkede 1762–1764
Jens Nielsen Lykke. Født ca.1777. Nævnes 1801. Læste for de mindre børn i byen.
Mathias Wargaard. Omkom 30 år gammel på Middelfart mark den 19.2.–1809 i det forfærdelig hårde vejr og blev begravet i Middelfart den 25.2.
Niels Sørensen. Gift med Ane Dorthea Andersdatter. Virkede 1811.
Møballe. Han blev muligvis den sidste skoleholder i Stavrby. Han underviste i en stue i udhuset til den ejendom, som i 1936 tilhørte vejmand Jacob Sørensen. (Bogensevej 31).

Skolens grund og bygninger.

Efter skolelovens ikrafttræden blev en skole i 1815 opført på en jordlod, som erhvervedes fra matrikel 6u. Lodden

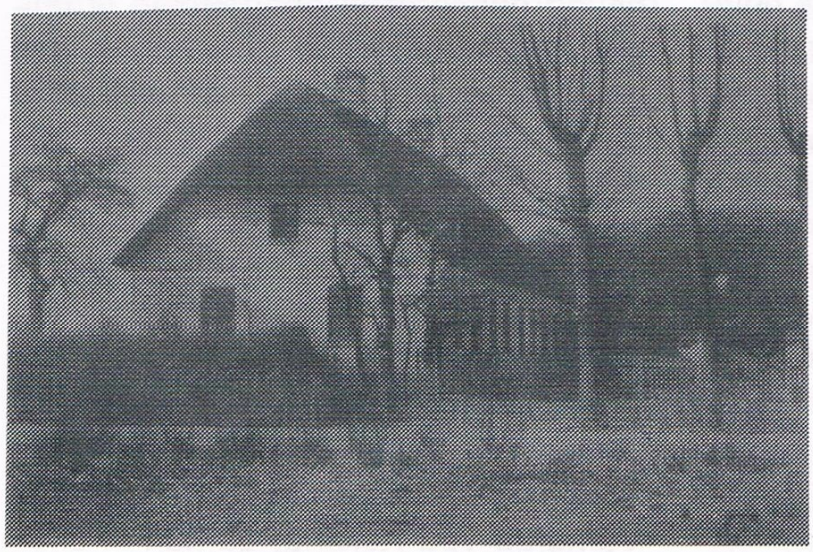

Staurby skole o. 1920.

var på 6 tdr. land med hartkorn 7 skp. 3 fdk. og 1 1/4 alb., hvor der kunne græsse 2 køer og 6 får. Her opførtes af bindingsværk en stråtækt lærerbolig med klasselokale samt to tilsvarende udbygninger. Lærerboligen lå i øst - vestlig retning med de to udbygninger pegede mod nord fra hver sin ende. Skolen var fæste under Hindsgavl, og kommunen måtte derfor yde en årlig sum dertil. Også kaldsretten til lærere-mbedet tilhørte i de første årtier Hind-sgavl. I 1865 blev skolens beboelse med skoleklasse kasseret og en ny grundmuret bygning opført. Bygme-steren var snedker H.P.Pedersen, Kustrup, og prisen var 1500 rigsdaler. I 1870 kom turen til udbygningerne. Den vestlige blev ombygget med gru-ndmur, medens den østlige blev ned-revet. Senere er også den vestlige forsvundet. I dag står der et udhus nord for stuehuset.

Nedlæggelse eller ny skole?

Både i 1932 og 1936 var der planer om at nedlægge skolen, da antallet af elever efterhånden var blevet for ringe. I foråret 1936 ønskede beboerne i det stadigt voksende Strandvejskvarter (Stavrby Strand) en skole, eventuelt forskole, oprettet her eller ved Stens-gård; men valgte så at sætte sagen i bero nogle år. Stavrby skole stod stort set uforandret frem til 1954, hvor den sammen med andre skoler i kommu-nen blev nedlagt, og børnene måtte søge til de nye skoler i Aulby og Bø-gelund. Ejendommen blev herpå solgt til privat side. Den forhenværende skole ligger på Strib landevej nr.132.

Skolelærere.

Lærer Hansen. (født ? - død 1838).
Den første skolelærer i Stavrby hed Hansen. Han stammede fra Skårup ved Svendborg og virkede i skolen fra 1815 til 1838, hvor han døde af de "Sorte kopper", som dengang hærgede egnen og bortrev mange mennesker. Han var gift med Abelone Cathrine, f. Gjessing. Hun døde den 11.7. 1862.

Johan Didrich August Gang. (født ? - død 14.1.1860).
Lærer Gang virkede i Stavrby fra 23.-3.1838 og til sin død i 1860. Han var tysk af fødsel og havde forinden an-sættelsen i Stavrby været huslærer på Hindsgavl. Det fortaltes tidligere, at havde man gået i skole hos lærer Gang i Stavrby og var blevet konfir-meret af sognepræst H.C.Ascanius i Vejlby, så kunne man let gå dragon-skolen igennem - og den var skrap dengang. Om lærer Gang hedder det endvidere, at han som enkemand havde opsparet et pengebeløb til op-dragelse af sine otte børn, og at han døde af græmmelse over tabet af denne sum. Efter hans død fandt alle hans børn dog et hjem. Et barn kom således til kammerherre Fønss på Hindsgavl, et andet til pastor Clausen i Vejlby.

Søren Frederiksen, (født ca.1827 - død ?).
Søren Frederiksen var lærer i Øster Vamdrup ved Kolding, da han af sko-

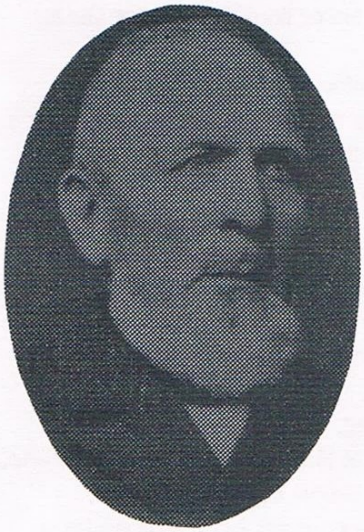

Lærer Frederiksen.

ledirektionen for Vends og Baag herreder blev beskikket til lærer i Stavrby fra d.26.3.1860. Her fik han sit virke til d.1.1.1896. Søren Frederiksen var først gift med Ane Kirstine Jepsen. Den 9.4.1874 blev han gift med Ane Cathtrine Rasmussen. Sønnen Frederik Frederiksen ejede "Margrethesminde" på Røjle Bygade 106 til 1924.

Lars Hansen Larsen. (født 22.8.1886 – død 1946).
Lærer Larsen blev født i Skårup sogn ved Svendborg. Dimitteret fra Skårup Seminarium 1887, herpå hjælpelærer, 1892 andenlærer i Brenderup og fra 14.1.1896 til 1936 enelærer i Staurby. Den 23.10.1896 gift med Caroline Hansen, født 10.6.1873, datter af Jørgen Hansen, Røjle Nygård. Fra oktober 1898 blev han organist ved Vejlby kirke, han blev kasserer for Røjle mejeri, som hans svigerfader havde været med til at oprette, og han var i mange år kommunal revisor.

Lærer Larsen nød stor respekt i sognet. Herom vidner hans tillidshverv. Blandt eleverne var han nok knap så afholdt; men han adskilte sig vist ikke væsentligt fra samtidens lærere. Børn, som havde svært ved at lære at læse, blev sendt ind til fru Larsen. Så tog hun sig af det. Var der en elev, som ikke kunne sin lektie, slog Larsen med sin pegepind oven i hovedet på den, som sad nærmest foran katederet. Det kunne godt være strengt at lægge hoved til, idet man havde faste pladser. En dreng, som var sat noget tilbage på grund af en hjernebetændelse, viste han ingen forståelse. Havde bønderne brug for ekstra arbejdskraft, var Larsen altid indforstået hermed, og gav børnene fri. Han kendte naturligvis også problemet fra skolens eget landbrug. Dette bortforpagtede han i øvrigt til sit eneste barn, sønnen Jens Alfred Holmgaard, måske i 1924, hvilket år han købte den ejendom, der fra 1919 – 24 blev drevet som Staurby Pigehjem. Her flyttede Jens Alfred og svigerdatteren Minna ind. Lærer Larsen var meget nationalt indstillet, og han skjulte ikke i sin undervisning, at han hadede tyskerne og svenskerne af et godt hjerte. Var nogen i Stavrby som følge af sygdom eller lignende kommet i økonomisk nød, var lærer Larsen den første til at starte en pengeindsamling, og han tegnede altid sig selv for et smukt beløb. Engang lavede en gårdmand, som Larsens kom sammen med, halløj med dem. Juleaften sneg han sig ind i køkkenet og stjal sovsen til stegen. Larsen kunne godt regne ud, hvem tyven var, så senere på

Mel.: Lykken er ikke Gods eller Guld.

Aarene rinder som Floden i Hav,
Haster des mere, som Maalet kan øjnes.
Tiden har travlt, og den traver af Sted.
Tiden – ja Travet og Trittet, skal højnes.

Lykkelig jeg, der har Grund til en tak;
Tak for, hvad Livet har bragt mig hernede:
Synke i Knæ denne Sensommerdag,
Synke i Knæ og i Ydmyghed bede.

Lykkelig jeg, der har levet i Læ,
Skærmet af Hække og Træernes Grene,
Træerne plantet og plejet af ham,
Vennen, der trofast holdt Vejene rene.

Takke for Vennerne fjerne og nær.
Naboers Kærlighed tændte en kærte;
Lyse den vil med sin varmende Glans,
Naar om en Stund vi skal rejse med Smerte.

Aarene rinder i Glemselens Hav,
Haster og jager mod Maalet hist fremme.
Maalet er hverken Trit eller Trav;
Maalet er dette: AT FINDE SIG HJEMME.

(Formentlig skrevet af lærer Larsen til den afskedsfest, som i 1936 blev holdt for ham.)

Lærer Larsen og hustru på verandaen.

aftenen forsvandt gårdmandens kaffekande på mystisk vis.

Med udgangen af august 1936 fratrådte Lars Larsen sin lærergerning. De næste to år boede han og hustruen vist hos sønnen i ejendommen Lindevang (det tidligere pigehjem); men senere flyttede de ind på Stavrby Holmegård, som i 1938 blev købt af sønnen og svigerdatteren. Her døde han i 1946.

Erik Andreas Petersen.(født 9.4.1914 – død 20.8.1982).

Erik Petersen, som var født i Middelfart, blev den sidste lærer i Stavrby. Hans hustru hed Solvejg, og i ægteskabet var der tre sønner. Den 1. september 1936 blev han ansat som vikar, idet skolen efterhånden kun havde en halv snes elever og sognerådet derfor ønskede at tage stilling til dens eventuelle nedlæggelse. Faren drev dog over i denne omgang, og den 1.6.1939 blev han fast ansat. Skolens landbrug blev bortforpagtet, fra februar 1939 således til gdr. Otto Jeppesen. Det vakte nogen harme i Stavrby, at

Lærer Erik Petersen med elevholdet 1949.

man ikke havde fundet en mindre velstillet person som forpagter, f.eks. en husmand. Under den tyske besættelse af Danmark deltog Erik Petersen i modstandskampen, og han ledede en lokal gruppe modstandsmænd i Stavrby. (Se nærmere herom i Bavnen 1993:1). Senere blev han àktiv inden for hjemmeværnet. Da Stavrby skole i 1954 blev lukket, blev han forflyttet til den nye skole. I 1978 tog han sin afsked og flyttede - eller var måske allerede da flyttet - til Middelfart. Han blev politisk aktiv og blev i 1978 indvalgt i Middelfart byråd som repræsentant for Fremskridtspartiet. Han genvalgtes i 1982, men døde samme år.

Tønder, den 4.september 1994
Knud Madsen.

Kilder:
Bang Mikkelsen, K,: Degne og skoleholdere samt kateketer, klokkere og organister i Fyns stift indtil 1814, 1977.
Dansk præste og sognehistorie 1849 - 1949. bd.III /
Udgivet af Paul Nedergaard, 1956.
Dansk Skolestat, Bd.III/ Under Redaktion af N.A.Larsen, 1933.
Elsner, Paul: Smaatræk fra Vejlby Sogn, II (i Middelfart Venstreblad 21.11.1932).
Petersen, Åge; Vejlby - minder, virke og tro, 1972.
Stavrby Skole (i Middelfart Venstreblad 10.1.1936).
Mundtlige meddelelser.

(Læs også om Stavrby skole i Bavnen *1991,3, red.*)

Foreningsnyt.

Landbrugsmuseet på Brogård.

Foreningen besøgte Hans Jørgen Brogaards samling af gamle landbrugsredskaber d.11. september. Godt 60 medlemmer deltog i ekskursionen, og efter omvisning blev vi inviteret indenfor til kaffe. Bestyrelsen siger tak for gæstfrihed.

Generalforsamling.

På generalforsamlingen blev bestyrelsen genvalgt, men der blev nyvalg til to suppleanter. Herefter er Preben Lindvig, Røjle og Kaj Jeppesen, Staurby suppleanter.
På grund af en dårligere økonomi godkendte forsamlingen en **kontingentforhøjelse** på 10 kr., således at kontingentet pr. husstand bliver 50 kr., og for enkeltpersoner i den gamle Vejlby-Strib kommune 35 kr.
Efter generalforsamlingen så de godt 40 deltagere forskellige film, der var overspillet til video. Først viste Carsten Jensen en satirisk film om forholdene i Strib efter kommunesammenlægningen i 1970 og derefter en film om den 91 årige Søren fra Røjlemosevej, der fortalte om sit liv i kommunen, som han flyttede til i 1911.
Jens Mayntzhusen havde produceret en film om Røjlemosefundene.
Til sidst viste Preben Lindvig nogle småfilm, som var optaget i 1962.
Der var en brand på Billeshave, glimt fra Røjlegrisen og optagelser ved Nordenbro, hvor færgerne til Fredericia afgik fra.

Arkæologigruppen.

Gruppens 14 medlemmer har været på besøg hos amatørarkæologen Peter Kjærsgaard, Middelfart. Han viste sin store samling og fortalte om sin hobby. Senere på året vil han tage gruppen med på en markvandring.
I januar-marts vil museumsleder Eigil Nicolaisen, Kerteminde museum lede en studiekreds for gruppen i AOF's regi.
Interesserede kan endnu nå at melde sig til lederen:
Kaj Henningsen, tlf. 64 40 18 97

F.

Foreningens arrangementer i 1995:

23.januar.

Strib Idræts-efterskole.
Strandvejen 226
kl.19.30

Kystland - Indland. Vejlby Sogn i vestfynsk sammenhæng.

Museumsinspektør Peter Dragsbo, Middelfart museum, har gennem nogen tid arbejdet med et projekt, der skal kortlægge de kulturelle variationer på Vestfyn. Peter Dragsbo har koncentreret sig om mindre byer omkring Middelfart, og han har set på forhold som selveje- fæstegårde, gårdejere-husmænd, religiøse strømninger, forholdet mellem land og by, landsbyernes ånd o.s.v.
Denne aften vil han redegøre for projektet og de resultater, han er kommet til, og det vil især komme til at dreje sig om vort eget område: Vejlby - Strib, eller Vejlby sogn, som det hed engang.

24.april.

Aulby skole.
Biblioteket.
kl.19.30

Vejlby - Strib under anden verdenskrig.

I anledning af 50-året for Danmarks besættelse, vil Alfred Hestkær, som nok er en af vore bedst orienterede lokalhistorikere, fortælle om nogle af de mange hændelser, som skete i Vejlby - Strib under 2. verdenskrig. Han vil bl.a. komme ind på bombekastningerne ved Røjle mose, torpedostationen ved Nordstranden og Røjle klint, militære anlæg, modstandskampen, likvideringer, sprængninger på "Røjlegrisen" og meget andet.

Søndag den 3. september
Fredericia museum.
Jernbanegade 10
Fredericia
kl.14.00
Pris: 10 kr.

Fredericia Museum.

Vi inviterer hele familien til en søndagsudflugt til Fredericia museum. Først vil vi få en fælles instruktion om museet, og bagefter beser vi de mange bygninger med spændende genstande. Der vil blive mulighed for at købe kaffe.
Blandt indholdet kan nævnes: Krigsminder fra de 5 krige, genstande fra de mange religiøse samfunds kirker, danske mønter siden 1600 - årene, værksteder og laugsgenstande, soldaterkammer, tobakshus og landbrugsredskaber. Men der er meget mere.

13.november
Strib Idræts-efterskole.
Strandvejen 226
kl.19.30

Generalforsamling- og Politimyndigheden i det gamle Vejlby - Strib.

Efter generalforsamlingen vil Arne Schmidt Andersen fortælle om sognefogedens arbejde. Sognefogeden var datidens politimyndighed, og Arne Schmidt Andersens far var sognefoged i mange år og oplevede mange pudsige og spændende episoder, som hans søn vil genfortælle.
Da foreningen denne dag har 5 års fødselsdag, vil der blive gjort noget ekstra ud af aftenen.

